

EL PRAT
de **LLOBREGAT**
DESAPAREGUT
Carrers i paisatges

EL PRAT

de LLOBREGAT

DESAPAREGUT

Carrers i paisatges

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: març 2017

© dels textos: Joan Montblanc Lasaga

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda:
Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial les Torrenteres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:
Editorial Efadós

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de portada:

Autor desconegut / Fons Joan Puig Malet

Acrònims:

AFCEC - Arxiu Fotogràfic del Centre
Excursionista de Catalunya
ICGC - Institut Cartogràfic i Geològic
de Catalunya

ISBN 978-84-16547-30-2

DL B 5063-2017

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de
Drets Reprogràfics) - www.cedro.org.

Joan Montblanc

EL PRAT

de LLOBREGAT

DESAPAREGUT

Carrers i paisatges

 efadós[®]

Introducció

JOAN MONTBLANC LASAGA

Historiador

L'any 2001 es va publicar *L'Abans. Recull Gràfic del Prat de Llobregat (1894-1965)*, un llibre en el qual van participar centenars de pratencs i pratenques. Les xifres d'aquell procés col·lectiu de memòria històrica parlen totes soles, ja que es classificaren més de 4.000 fotografies de 233 fons i es va recollir el testimoni oral de 350 persones, de molts diversos àmbits i condicions, amb un fons enregistrat de més d'un centenar d'aquestes.

En la responsabilitat davant de tantes persones de redactar els textos, intentant encabir i contrastar els seus testimonis amb les necessàries fonts documentals, per sort vaig comptar per revisar-los amb la preuada i im-

prescindible participació d'un consell assessor de tretze membres, entre els quals hi havia els millors especialistes de la història local del moment i persones amb memòria precisa i directa sobre la vida i els costums de moltes generacions del Prat.

Moltes d'aquelles persones, per desgràcia, ens han deixat en aquests setze anys i vull tenir-hi un especial record, no solament en el sentiment personal i afectiu que vam generar, sinó en el de la comprensió plena d'aquella dita africana que afirma que, quan ens deixa un avi o una àvia, es crema una biblioteca. És així de cert. La desaparició de les generacions que ens van precedir comporta l'acabament d'una manera de viure i d'entendre el món concreta, lligada a unes èpoques, mentalitats i espais que

1. PRAT DE LLOBREGAT — Vista panoràmica

L. Roisin, fot. Barcelona

L. ROISIN (ED.) / FONS MAGDALENA PIGULLEM BUSQUETS

POSTAL DELS ANYS VINT

A la pàgina anterior, imatge del Prat des de la torre Balcells a finals dels anys vint. En primer terme, la tanca de la finca davant les eixides i horts de les cases del carrer de Santiago Rusiñol, on ara transcorre el carrer de Gavà. Al fons destaquen la xemeneia de la Papereira i el campanar de l'església.

LLAVOR DELS CORS DE CLAVÉ

Grup de caramelles del Cor del Narcís als anys quaranta a la plaça de la Vila. Fundat l'any 1942 sota la direcció de Narcís Baiges per membres de les corals Lo Llobregat i Les Flors, i de l'Orfeó Pratenc, va ser fonamental en la revifalla del cant coral, present des de finals del segle XIX al Prat, i en la unificació dels diferents cors en l'actual Lo Llobregat de les Flors l'any 1951.

AUTOR DESCONEGUT / Fons MÀRIUS VILÀ BAIGES

INTRODUCCIÓ

són irrepetibles, per a les coses bones i per a les coses dolentes, i, en aquest sentit, em sento privilegiat d'haver pogut parlar amb tanta gent tan entesa sobre tants aspectes del passat del nostre poble. Mai no ens hauríem de cansar d'escoltar-los quan val la pena el que ens expliquen. Mai no hauríem de deixar d'obrir aquestes biblioteques. Es troben tant a faltar.

L'èxit de *L'Abans* va demostrar l'interès que tenim els pratencs i pratenques pel nostre passat. Avui, les xarxes mostren com aquest interès continua ben viu i han permès obtenir un aliat tecnològic del qual llavors no disposàvem. En aquests anys, moltes d'aquelles imatges i textos han contextualitzat exposicions, projectes històrics, esdeveniments i publicacions que han ajudat a revalorar el nostre passat. A algunes temàtiques en què hi ha bibliografia acurada es van poder afegir algunes pinzellades i en d'altres es va començar de zero a explicar aspectes desconeguts de la nostra història que són també necessaris per construir el trencaclosques de l'anàlisi general del que som.

El Prat de Llobregat Desaparegut és una selecció de 166 imatges d'aquell recull gràfic a la qual se n'han afegit moltes que no van publicar-se llavors i també de fons dels quals no es disposava aleshores. Com és obvi, l'àlbum no pretén fer un repàs exhaustiu de tot el passat pratenc, sinó sintetitzar a través d'imatges aspectes rellevants del darrer segle, acompanyant-les de breus explicacions que les contextualitzin. Un recorregut dividit en dos grans blocs: per l'interior del nucli urbà i per l'entorn natural.

Ahir com avui, l'objectiu continua essent valorar la nostra història i el patrimoni material i immaterial que la representa. La desaparició accelerada d'aquest patrimoni, que explica el que som i ens autodefineix com a poble, hi afegeix un caràcter d'urgència. Els darrers anys hem vist com les masies, testimonis d'una forma de vida i cultura centenàries pròpies del Delta, continuen enderrocant-se sense aturador. Des que es va fer *L'Abans* n'han desaparegut un total de vint, una xifra que arriba a la colpidora de vuitanta si mirem les darreres cinc dècades. Els espais naturals

i els conreus agrícoles s'han reduït a la mínima expressió. Les fàbriques de la Seda i la Paperera, autèntics símbols del passat industrial, han estat arrasades i només en queden uns enormes solars. Espais tan emblemàtics com l'Artesà estan incomprendiblement amenaçats d'enderrocament i molts altres llocs carregats de memòria van desapareixent sense que ningú sembli poder aturar-ho.

El creixement urbanístic o els canvis inevitables dels temps no són les úniques raons que ho expliquen. En molts casos, al darrere hi ha decisions evitables que no succeïrien si hi hagués una sensibilitat patrimonial més estesa i consolidada, tant pel que fa a les polítiques concretes dels gestors públics com a la resignació o al desconeixement dels ciutadans, que veiem com desapareix aquest patrimoni sense fer-hi res. Com menys patrimoni mantenim, més valor té el poc que ens queda i més esforços hauríem de fer per conservar-lo. Esperem que aquest àlbum, més que un exercici de nostàlgia, ajudi humilment a formar part del revulsiu que necessitem per valorar com es mereix la nostra història i lluitar per conservar el patrimoni del Prat per a les generacions futures.

JOSEPH M. COI / DE TRIOLA / AFCEC

EL CAMP FRANCÈS

Treballadors del servei postal de les línies aèries franceses Latécoère davant una avioneta Breguet a mitjan dècada dels vint. L'empresa, establerta l'any 1919 a l'aeròdrom de la Volateria per fer escala en la línia França-Marroc, va construir un any després als terrenys de les masies de ca l'Odon el seu propi camp, conegut com *el camp francès*. El 1933 va passar a pertànyer a Air France, que s'hi va estar fins al 1938. La unificació dels tres aeròdroms a la postguerra el va fer desaparèixer.

NUCLI URBÀ

Una carnisseria en una cruïlla de camins

L'any 1418, un pagès pratenc anomenat Bernat Gual va obrir una carnisseria en una cruïlla de camins al lloc de l'estany d'en Moragues. Poc es podia imaginar que estava posant la primera pedra de la futura plaça de la Vila i del creixement al seu voltant del Prat de Llobregat, amb uns límits de terme que coincideixen amb els que se li van donar llavors per vendre carn. Sobre aquests camins, alguns, antics braços de riu, es van desenvolupar a partir dels segles XVIII i XIX els primers carrers: Major, al de la Barca; Jaume Casanovas, al de Buferra; Ferran Puig, al de Banyols o Bunyola, i Doctor Soler, al de la Ribera, que van anar definint l'espai d'extensió del nucli urbà.

En el lloc de Gual es va fer al segle XVI un hostal on pernoctaven els vianants del camí ral que el travessava i els peons constructors de l'església, que es va començar a edificar pocs anys després d'aconseguir-se la independència eclesiàstica l'any 1544 respecte de les parròquies de Sant Boi i de Santa Eulàlia de Provençana, l'actual Hospitalet. A aquest hostal posteriorment s'hi afegiren una taverna, una fleca i una botiga, i així es va conformar l'espai de l'edifici que va esdevenir la Casa del Comú pels volts de l'any 1730, que, a més de casa del secretari, presó i escola, va acollir el consell pratenc que es va formar a partir de la independència jurídica del Prat sobre els pobles anteriors l'any 1689.

EL PRAT DELS ANYS SEIXANTA

A l'esquerra i a la pàgina anterior, imatges del nucli urbà l'any 1961. En pocs anys s'urbanitzaria l'avinguda de Montserrat, que travessa la imatge davant la torre Balcells i dona pas al creixement dels carrers del Coronel Sanfeliu, de Castella i de Frederic Soler –d'esquerra a dreta en primer terme.

ABANS DE LA GUERRA

A la dreta, una vista del 1929 en què destaca, en primer terme, la fàbrica de la Seda amb l'antiga església al davant. A l'esquerra, el camp del Torrero a l'inici de la Rambla; a la part central, l'Artesà i els jardins de la torre Xica, i el camí de dalt a l'esquerra és el que es convertiria en la carretera de la Marina.

CARLOS RODRIGUEZ ESCALONA / ICGC - Fons SACE

AUTOR DESCONEGUT / Fons GERARD GIMÉNEZ MOR

AUTOR: DESCONEGUT / Fons RODOLFO CASAS CUSCÓ

JOSEP MONÉS AMAT / ARXIU MUNICIPAL DEL PRAT

ANTIGA CASA DEL COMÚ

 A l'esquerra, un grup escolar contempla una actuació a la plaça de la Vila a finals del segle XIX. Al fons, l'antiga Casa del Comú, on també hi havia les escoles, edifici substituït el 1905 per l'actual Ajuntament. A la dreta, el carrer Major, el més antic del poble, sobre l'antic camí de la Barca.

RIUADA DE SANT ANTONI

 Molts dies de pluja van causar la nefasta riuada de Sant Antoni al gener del 1898. El desbordament del Llobregat va negar el Delta i va afectar especialment el Prat, on va arrasar collites i algunes cases. Durant mesos va quedar una bassa al mig de la plaça de la Vila, com es veu a la imatge d'aquesta pàgina.